

Finansira
Evropska Unija

REZULTATI ISTRAŽIVANJA

O STAVOVIMA MLADIH O MEDIJSKOJ PISMENOSTI U RURALNIM SREDINAMA

na području Rasinskog i Pomoravskog okruga

SADRŽAJ

O istraživanju 3. str

Metodologija 4. str

Demografski podaci 5. str

Upotreba interneta 6. str

Razlozi za korišćenje društvenih mreža 7. str

Medijska pismenost i pouzdanost informacija 8. str

Lažne vesti i govor mržnje 9. str

Poverenje u medije 10. str

Detaljan prikaz upitnika sa odgovorima u procentima 11, 12, 13. 14. i 15 str

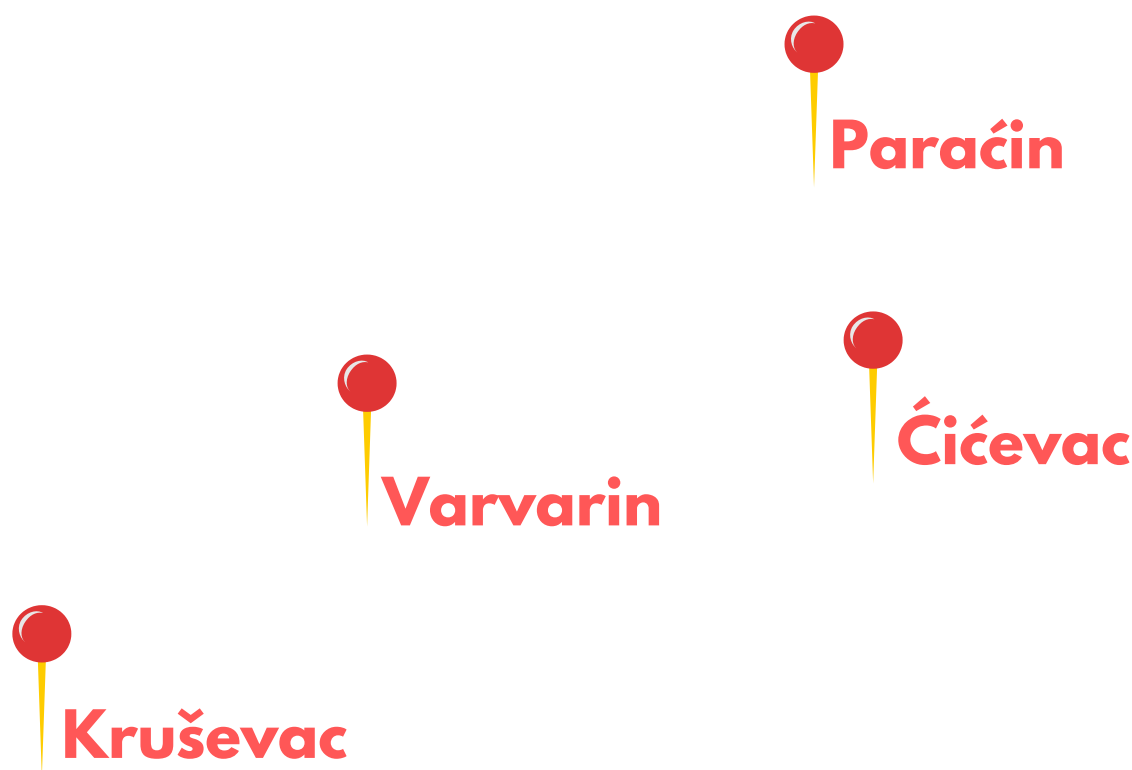
Preporuke 16. str

Zaključak 17. str

O istraživanju

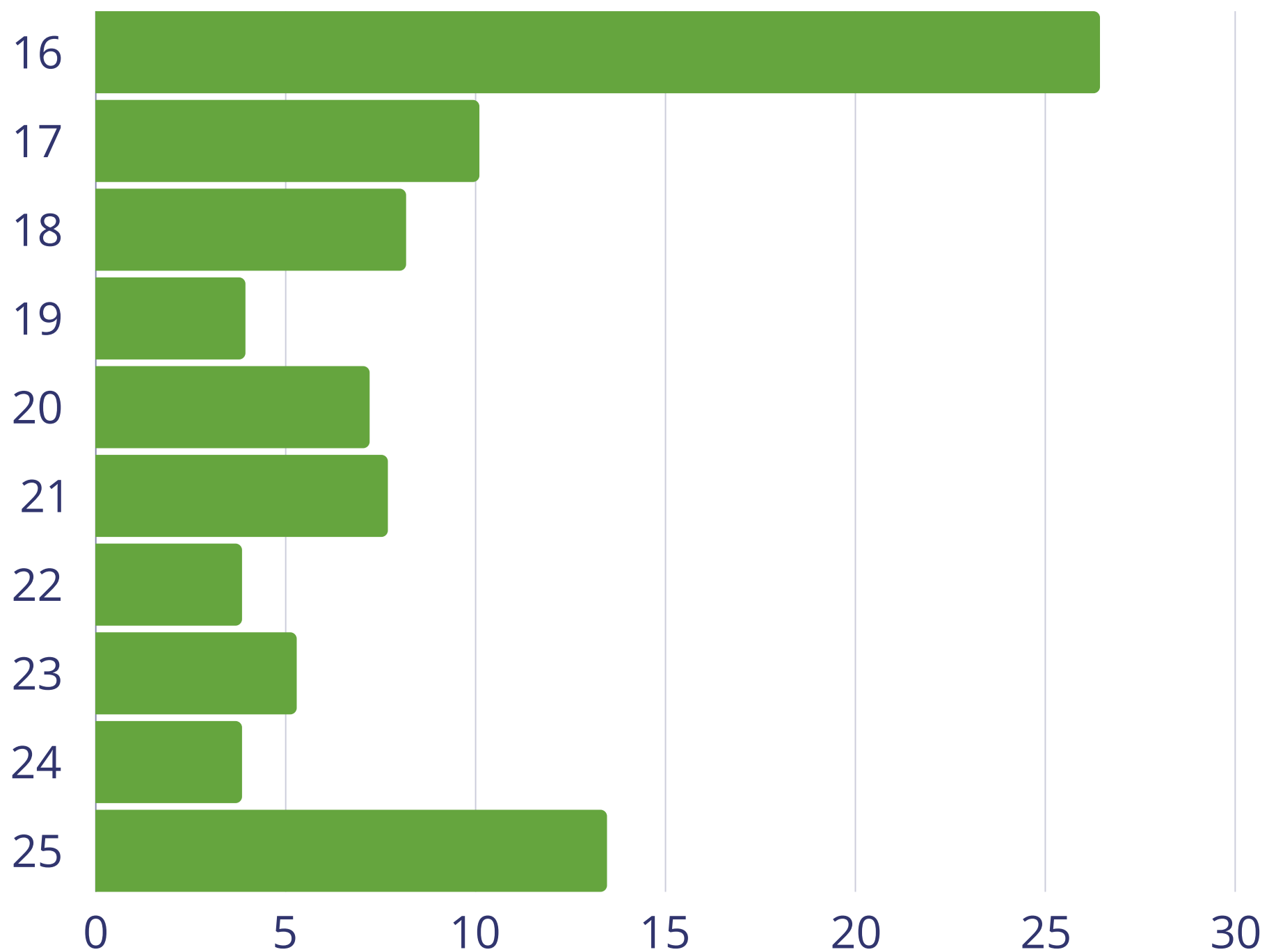
Istraživanje o medijskoj pismenosti mladih sprovedeno je na teritoriji Grada Kruševca i opština Varvarin, Čičevac i Paraćin, u okviru projekta „Za bolju medijsku pismenost mladih iz ruralnih sredina i pripadnica/pripadnika ranjivih grupa“, tokom jula i avgusta 2024. godine. Projekat realizuju Centar za istraživačko novinarstvo Kruševac (CINK) i Drenovački omladinski klub (DOK). Cilj istraživanja bio je ispitivanje nivoa medijske pismenosti, upotrebe interneta i društvenih mreža, kao i poverenje u informacije sa kojima se mladi susreću, naročito oni iz ruralnih sredina i ranjivih grupa.

Ova publikacija je finansirana/sufinansirana od strane Evropske unije. Njen sadržaj je isključiva odgovornost CINK-a i DOK-a i ne odražava nužno stavove Evropske unije

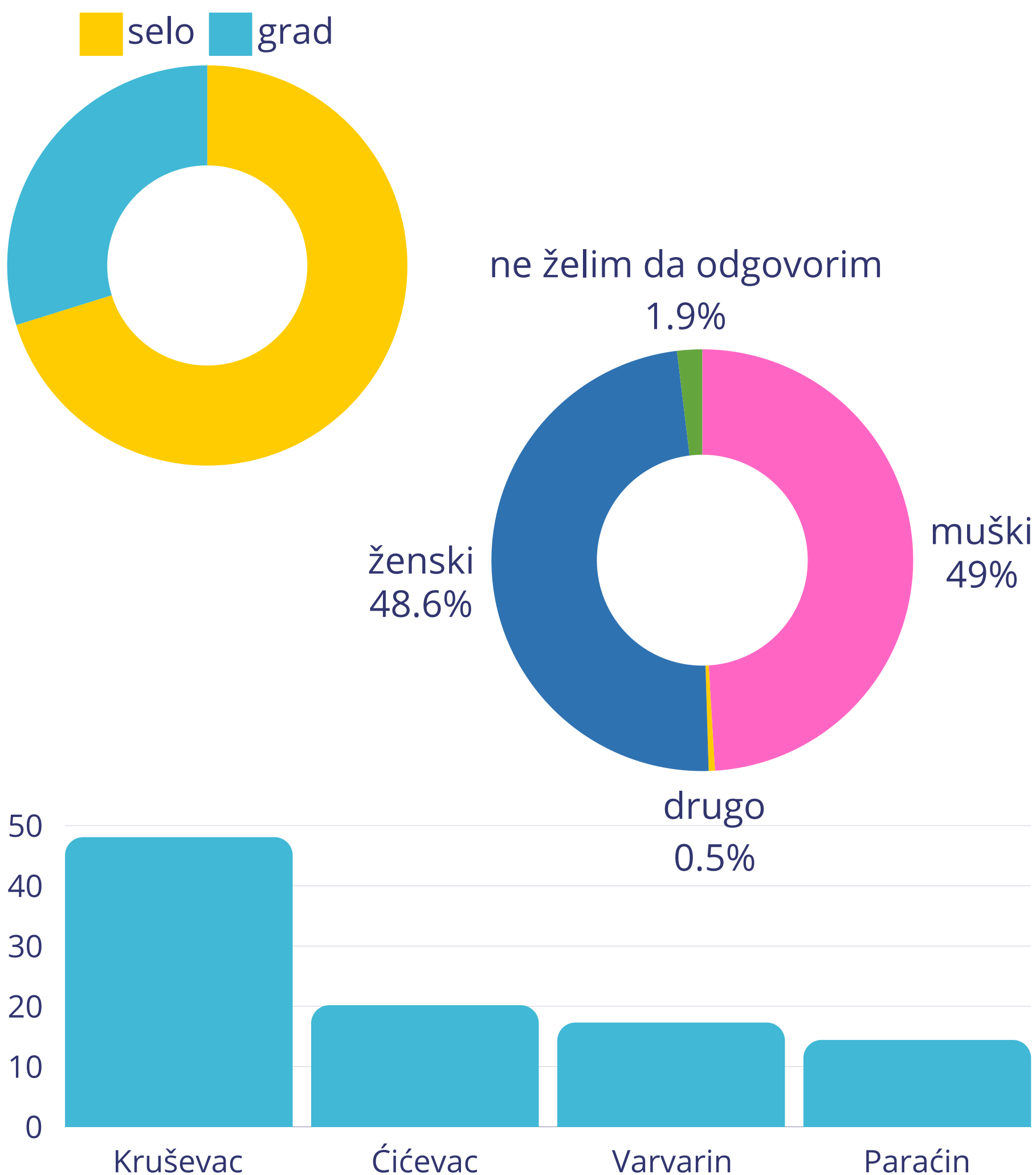
Metodologija

Istraživanje je obuhvatilo 208 ispitanika/ca uzrasta od 16 do 25 godina sa područja Grada Kruševca i opština Varvarin, Čičevac i Paraćin. Anketiranje je sprovedeno kroz upitnik koji je obuhvatao pitanja o upotrebi interneta, percepciji medija, pouzdanosti informacija i odnosu mladih prema medijskom sadržaju.

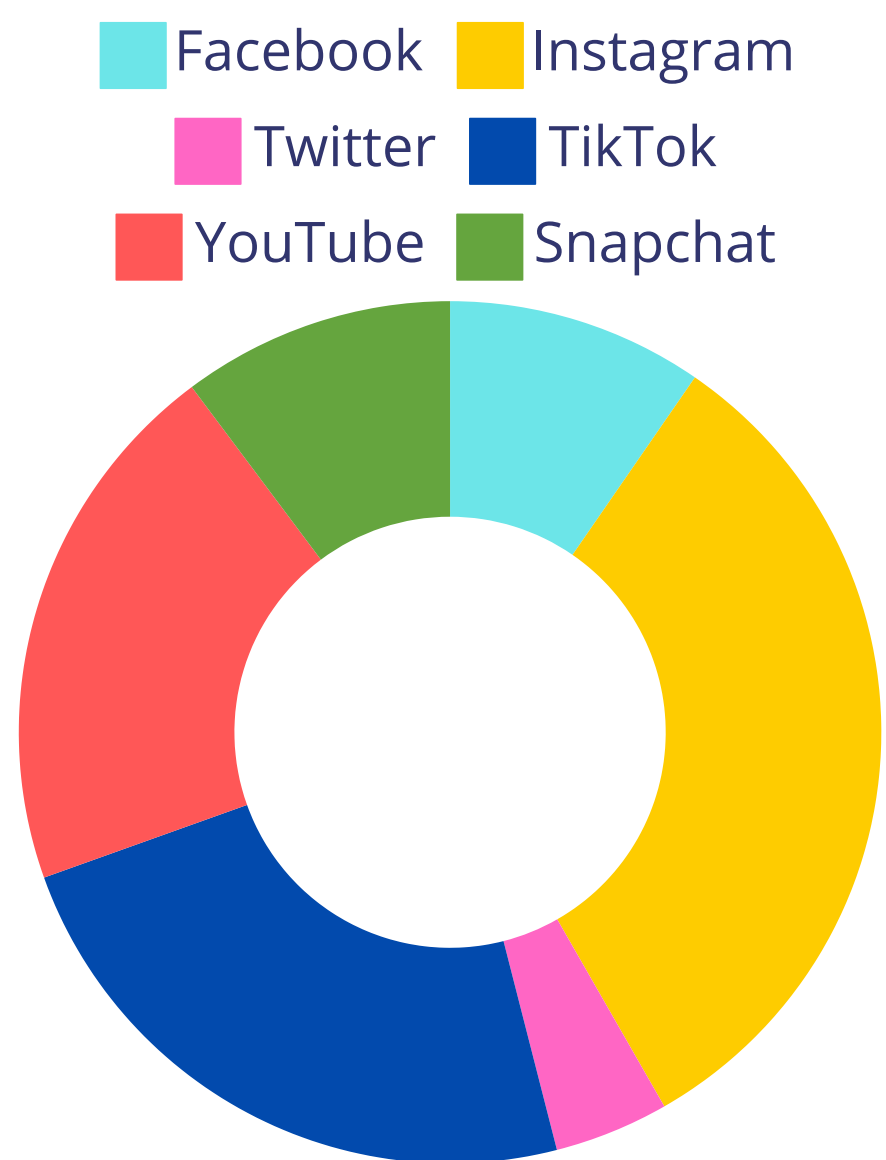
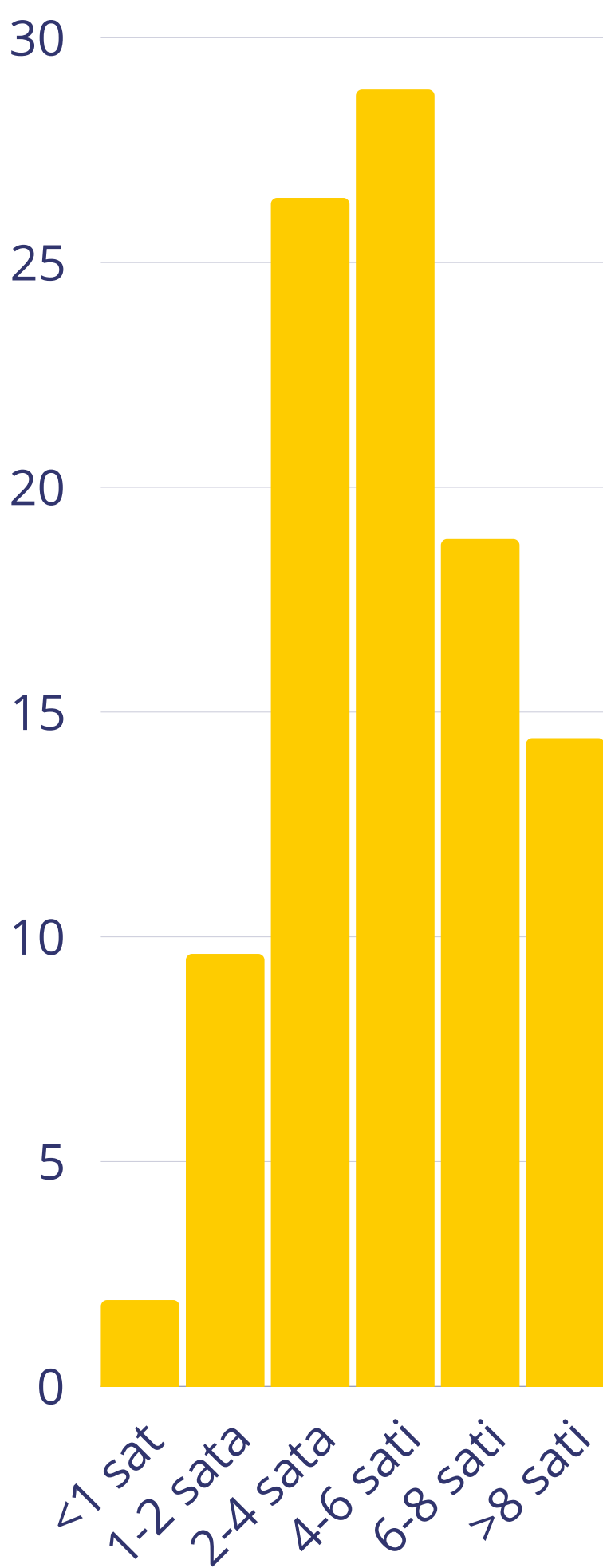
Demografski podaci

Ispitanici su ravnomerno raspoređeni po polu, sa 49.04% muškaraca i 48.56% žena. Polovina ispitanika dolazi iz Kruševca (48.08%), dok su mladi iz manjih opština Ćićevac, Varvarin i Paraćin činili preostali deo (20.19%, 17.31%, i 14.42%). Više od dve trećine ispitanika/ca (70.19%) živi u ruralnim sredinama, što ima značajan uticaj na pristup informacijama i medijima.

Upotreba interneta

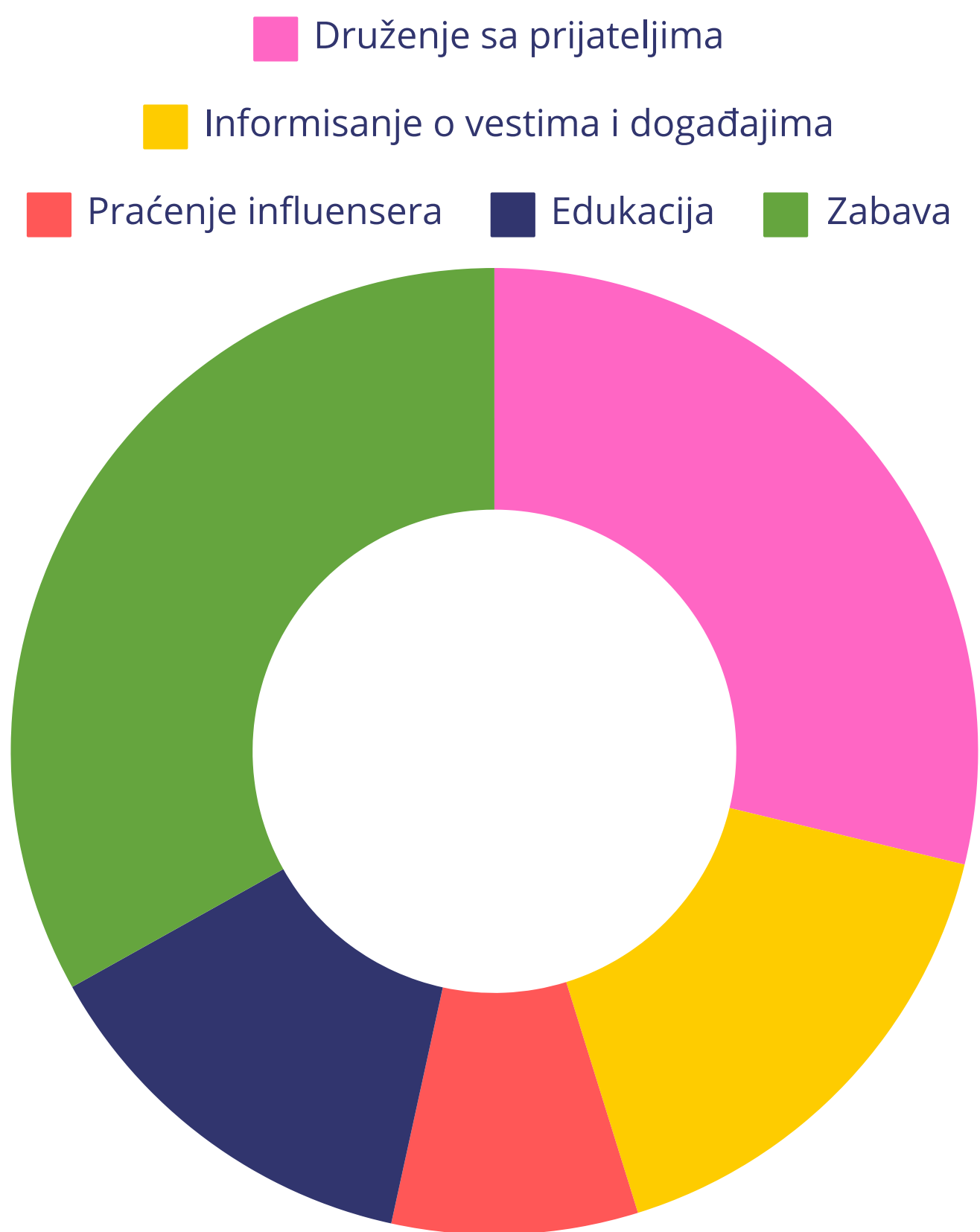
Mladi iz ovih opština svakodnevno koriste internet, a najveći deo njih provodi između 4 i 6 sati dnevno online (28.85%), dok 14.42% ispitanika provodi više od 8 sati dnevno na internetu. Ovi procenti ukazuju na veliku upotrebu digitalnih medija kod mladih, što je važno za analizu njihove medijske pismenosti i uticaja koji društvene mreže imaju na njih.

Instagram je najpopularnija društvena mreža među mladima, koristi je 32.11% ispitanika/ca, dok TikTok koristi 23.51%. Sa druge strane, Facebook, koji je ranije bio jedan od najpopularnijih društvenih mreža sada koristi samo 9.61% mladih.

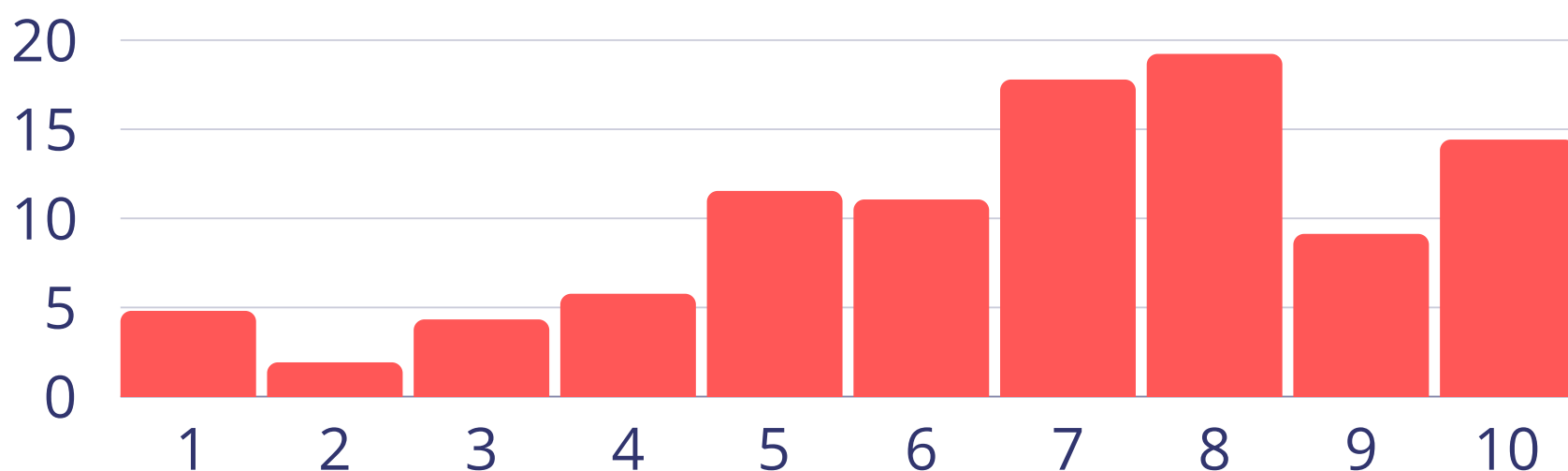
Razlozi za korišćenje društvenih mreža

Glavni razlog za korišćenje društvenih mreža je zabava, što je navelo 33.11% ispitanika. Međutim, značajan procenat koristi društvene mreže za druženje sa prijateljima (28.77%), dok se 16.44% mladih informiše o vestima preko društvenih mreža. Ovi podaci pokazuju da društvene mreže igraju ključnu ulogu ne samo u socijalizaciji, već i kao informativni kanali.

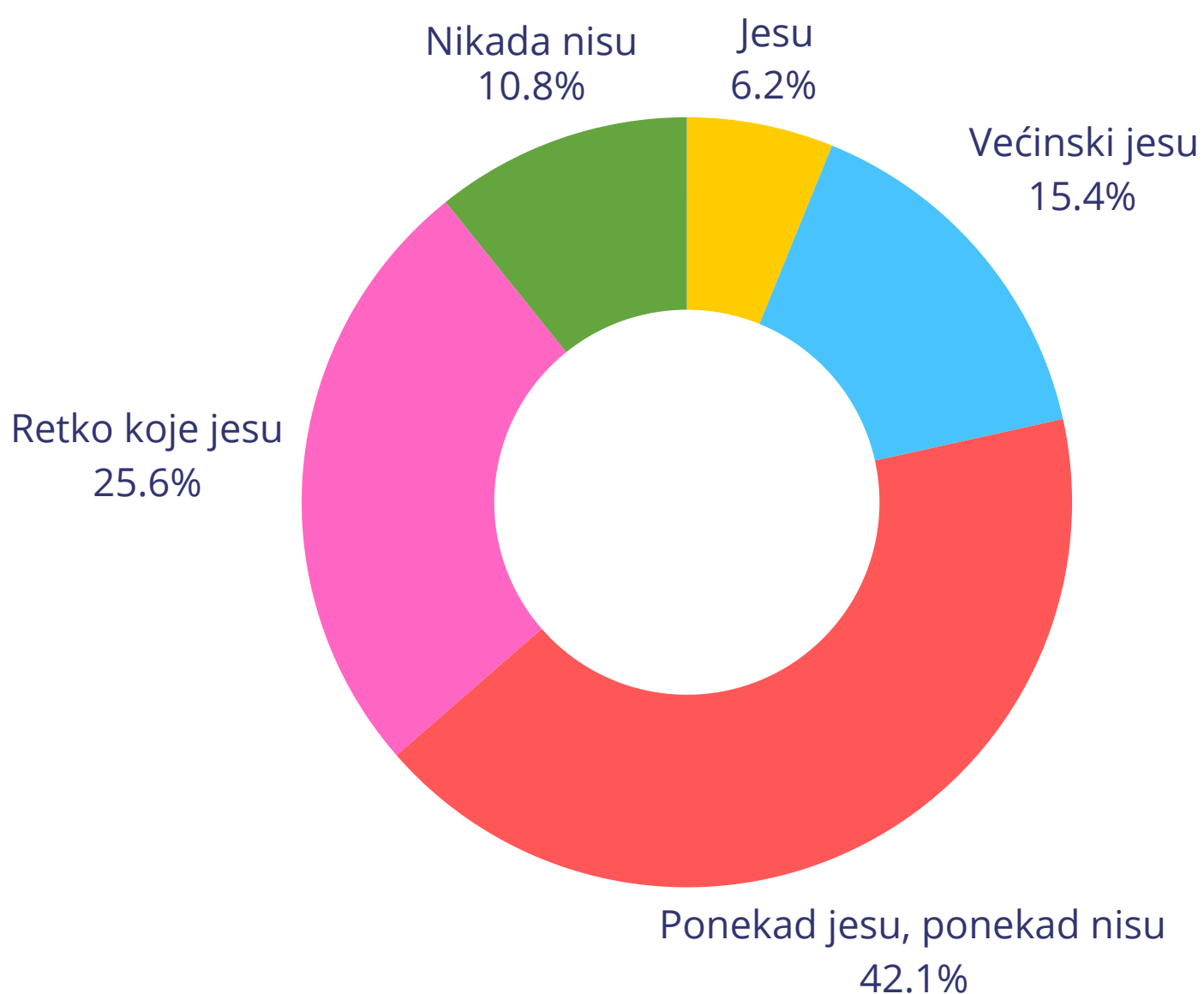

Medijska pismenost i pouzdanost informacija

Mladi su svoju medijsku pismenost ocenjivali na skali od 1 do 10 pa je većina ispitanika dala sebi ocenu 7 ili 8 (36.02%), što ukazuje na relativno visok stepen samoprocene, ali i na potrebu za daljom edukacijom.

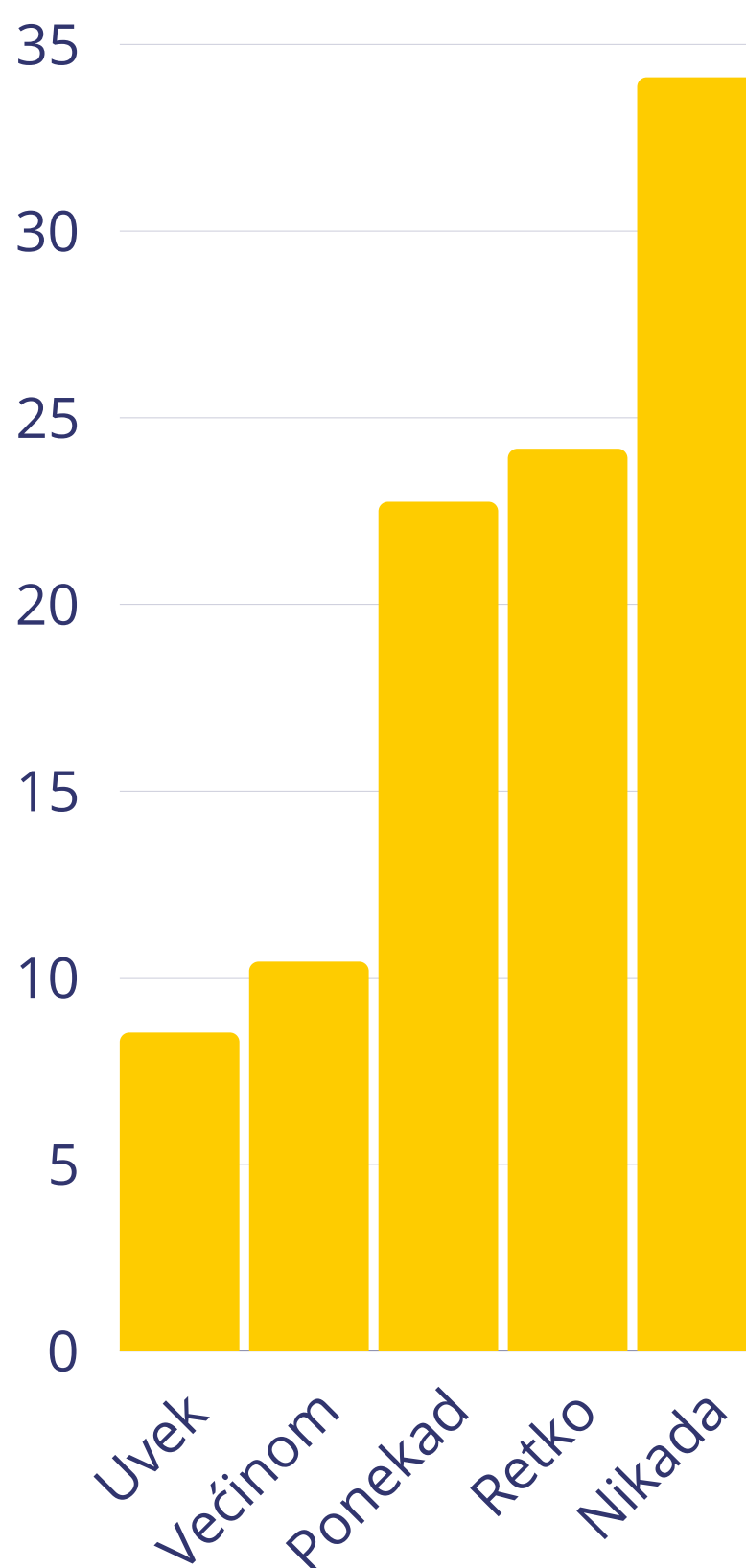
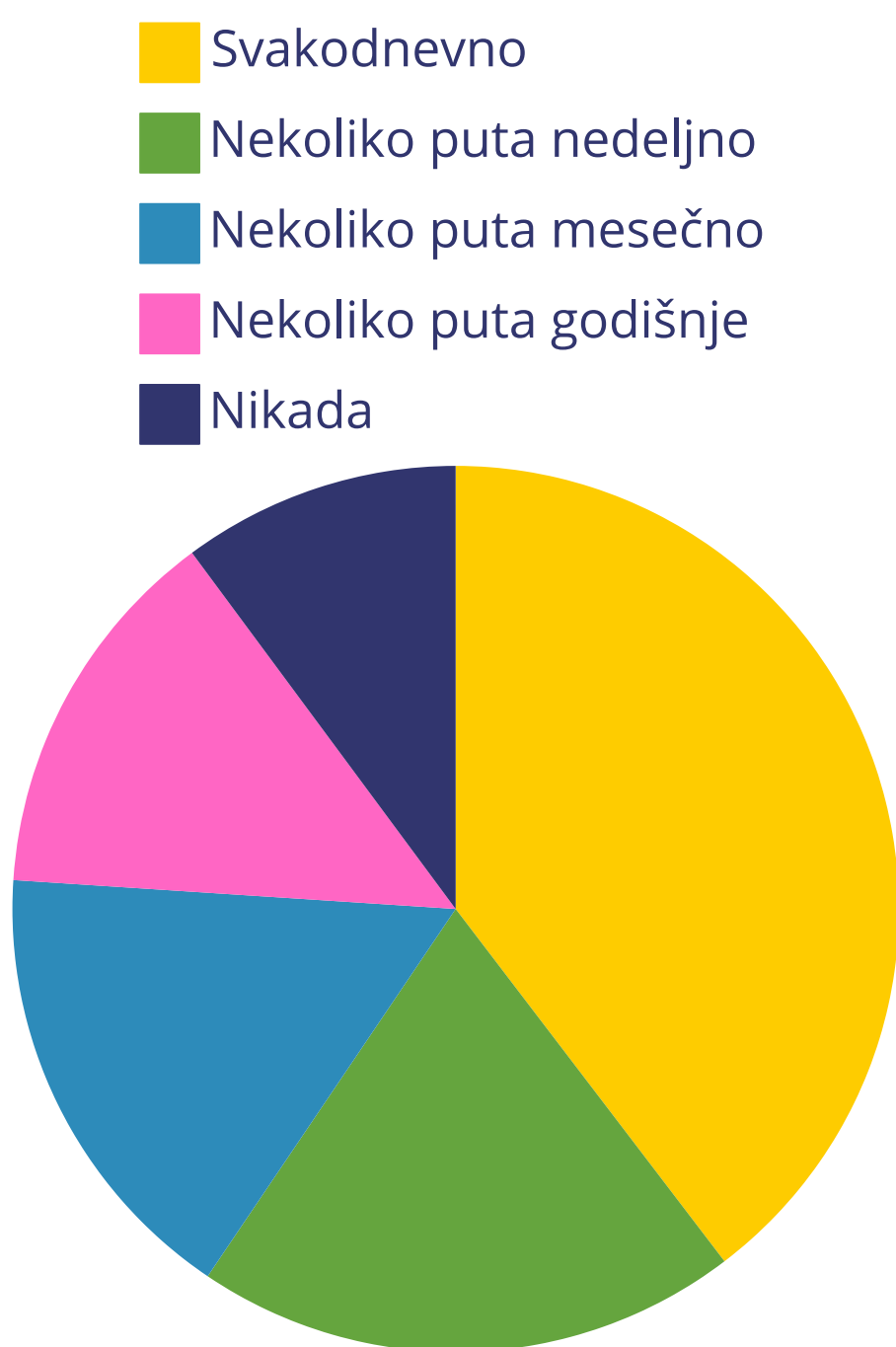

S druge strane, kada se radi o pouzdanosti informacija koje dolaze sa društvenih mreža, samo 6.15% mladih veruje da su one uvek pouzdane, dok najveći broj (42.05%) smatra da su informacije sa društvenih mreža ponekad pouzdane, a ponekad ne. Ovo ukazuje na nedovoljno poverenje mladih u informacije koje dobijaju preko digitalnih medija.

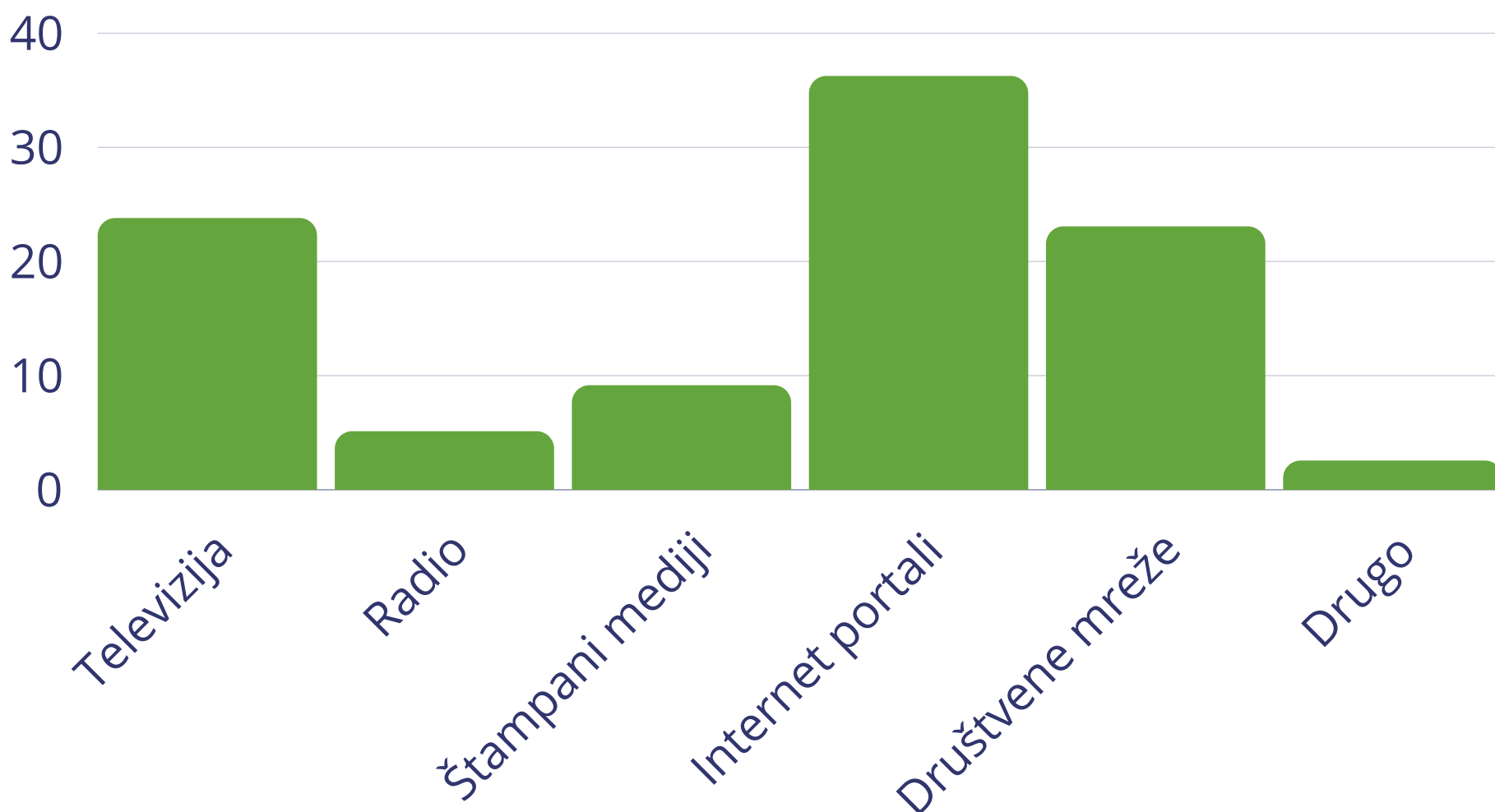
Lažne vesti i govor mržnje

Problem lažnih vesti i govora mržnje na internetu postaje sve prisutniji, što potvrđuju i rezultati ovog istraživanja. Više od trećine ispitanika (39.63%) susreće se sa lažnim vestima svakodnevno, dok 29.38% primećuje govor mržnje na internetu na dnevnom nivou. Uprkos tome, samo 8.53% ispitanika uvek prijavljuje govor mržnje, dok većina (34.12%) nikada ne prijavljuje takve sadržaje. Ovaj podatak ukazuje na problem nereaktivnosti mladih kada je u pitanju prijavljivanje neprikladanog sadržaja na društvenim mrežama.

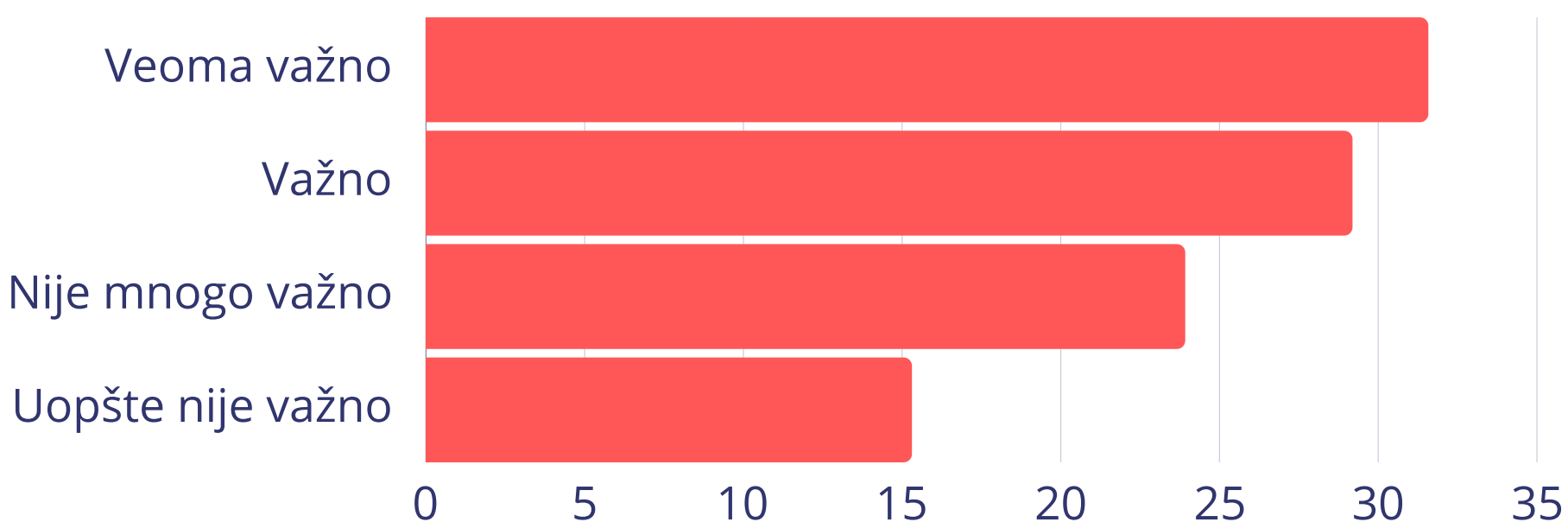

Poverenje u medije

Kada su u pitanju izvori informacija, internet portali su najpouzdaniji mediji za mlade (36.26%), a slede televizija (23.81%) i društvene mreže (23.08%). Štampani mediji imaju najmanje poverenje i uticaj među mladima (9.16%). Ovi podaci ukazuju na izuzetno veliki uticaj digitalnih medija na formiranje stavova i mišljenja kod mladih.

Od izuzetnog je značaja podatak da 31,58% ispitanika/ispitanica veruje da je „veoma važno“ da mediji budu slobodni i nezavisni dok njih 29,19% veruje da je to „važno“.

DETALJAN PRIKAZ UPITNIKA SA ODGOVORIMA U PROCENTIMA

208 ispitanika/ca je popunilo upitnik.

Koliko imaš godina?

16 godina: 26.44%
17 godina: 10.10%
18 godina: 8.17%
19 godina: 3.94%
20 godina: 7.21%
21 godina: 7.69%
22 godine: 3.85%
23 godine: 5.29%
24 godine: 3.85%
25 godina: 13.46%

Kog si pola?

Muški: 49.04%
Ženski: 48.56%
Drugo: 0.48%
Ne želim da odgovorim: 1.92%

U kojoj opštini živiš?

Kruševac: 48.08%
Ćićevac: 20.19%
Varvarin: 17.31%
Paraćin: 14.42%

Da li živiš u selu ili gradu?

Selo: 70.19%
Grad: 29.81%

Koliko vremena dnevno provodiš na internetu?

Manje od jednog sata: 1.92%

1-2 sata: 9.62%

2-4 sata: 26.44%

4-6 sati: 28.85%

6-8 sati: 18.75%

Više od 8 sati: 14.42%

Koje društvene mreže najčešće koristiš?

Facebook: 9.61%

Instagram: 32.11%

Twitter: 4.29%

TikTok: 23.51%

YouTube: 20.25%

Snapchat: 10.22%

Koji su tvoji glavni razlozi za korišćenje društvenih mreža?

Druženje sa prijateljima: 28.77%

Informisanje o vestima i događajima: 16.44%

Praćenje influensera: 8.22%

Edukacija: 13.47%

Zabava: 33.11%

Kako ocenjuješ svoj nivo medijske pismenosti na skali od 1 do 10?

1: 4.81%

2: 1.92%

3: 4.33%

4: 5.77%

5: 11.54%

6: 11.06%

7: 17.79%

8: 19.23%

9: 9.13%

10: 14.42%

Da li smatraš da su informacije koje dobijaš preko društvenih mreža pouzdane?

Jesu: 6.15%

Većinski jesu: 15.38%

Ponekad jesu, ponekad nisu: 42.05%

Retko koje jesu: 25.64%

Nikada nisu: 10.77%

Koliko često se susrećeš sa lažnim vestima na internetu?

Svakodnevno: 39.63%

Nekoliko puta nedeljno: 19.82%

Nekoliko puta mesečno: 16.59%

Nekoliko puta godišnje: 13.82%

Nikada: 10.14%

Kako prepoznaješ da je vest lažna?

Proveravam na različitim mestima onlajn: 34.19%

Konsultujem se sa drugarima/drugaricama: 14.53%

Pitam roditelje: 8.97%

Razmislim pa tako donesem zaključak: 23.50%

Ne razmišljam o tome: 18.80%

Koliko često pratiš medijske portale novinarskih i televizijskih kuća u Srbiji?

Više puta dnevno: 12.02%

Jednom dnevno: 10.58%

Nekoliko puta nedeljno: 12.02%

Jednom nedeljno: 11.54%

Jednom u mesec dana: 13.46%

Skoro nikada: 40.38%

Koju vrstu medija smatraš najpouzdanijim?

Televizija: 23.81%

Radio: 5.13%

Štampani mediji: 9.16%

Internet portali: 36.26%

Društvene mreže: 23.08%

Drugo: 2.56%

Koliko je za tebe važno da mediji budu nezavisni i slobodni?

Veoma važno: 31.58%

Važno: 29.19%

Nije mnogo važno: 23.92%

Uopšte nije važno: 15.31%

Da li smatraš da bi trebalo više da se razgovara o medijskoj pismenosti u školama?

Da: 40.10%

Da, ali nije prioritet: 24.64%

Nije potrebno: 16.91%

Nemam mišljenje: 18.36%

Koliko često se susrećeš sa govorom mržnje na internetu?

Svakodnevno: 29.38%

Nekoliko puta nedeljno: 17.06%

Nekoliko puta mesečno: 21.80%

Retko: 27.49%

Nikada: 4.27%

Da li prijavljuješ sadržaje koji sadrže govor mržnje?

Uvek: 8.53%

Većinom: 10.43%

Ponekad: 22.75%

Retko: 24.17%

Nikada: 34.12%

Da li smatraš da društvene mreže dovoljno rade na sprečavanju govora mržnje?

Da: 15.31%

Ne: 49.28%

Nisam siguran/na: 35.41%

Zaokruži sledeće izjave koje se odnose na tebe ili neku blisku mladu osobu iz tvog neposrednog okruženja:

- Doživeo/la sam nasilje na društvenim mrežama: 13.31%
- Neko meni blizak je doživeo/la nasilje na društvenim mrežama: 17.06%
- Bio/la sam nasilan na društvenim mrežama prema nekoj drugoj osobi: 4.44%
- Učestvovao/la sam i podržao/la javno sramoćenje ili neki drugi vid nasilja na društvenim mrežama: 4.78%
- Nisam nikada ništa od gore navedenog, ali znam osobe iz mog okruženja koje su bile žrtve: 14.68%
- Nisam nikada ništa od gore navedenog, ali znam osobe iz mog okruženja koje su bile nasilne prema drugima: 12.63%
- Nisam nikada učestvovao/la i ne znam nikog ko je bio nasilnik/ca ili žrtva: 26.28%

Preporuke

Povećati edukaciju o medijskoj pismenosti

Iako mladi ocenjuju svoju medijsku pismenost relativno visoko, značajan procenat nije siguran u pouzdanost informacija koje dolaze sa društvenih mreža. Potrebno je uvesti edukativne programe u škole, kako bi se mladi naučili kako da prepoznaju lažne vesti i kako da razviju kritičko mišljenje.

Razviti strategije za suzbijanje govora mržnje

Svakodnevna izloženost govoru mržnje zahteva razvijanje onlajn kampanja koje će ohrabriti mlade da prijavljuju neprikladan sadržaj.

Ojačati poverenje u medije

Promocija nezavisnog novinarstva i pouzdanih izvora informacija ključna je za smanjenje uticaja dezinformacija. Potrebno je edukovati mlade kako da razlikuju pouzdane medije od onih koji šire dezinformacije.

Prilagoditi medijske sadržaje ruralnim sredinama

Sa obzirom na to da većina ispitanika dolazi iz manjih, ruralnih sredina, medijski sadržaji treba da budu prilagođeni njihovim potrebama i interesovanjima. Kreiranje edukativnih, zabavnih i informativnih sadržaja može motivisati mlade iz ruralnih sredina da budu aktivniji korisnici medija ali i povećati vidljivost perspektive mladih u ovim sredinama.

Podstaći društvenu odgovornost na društvenim mrežama

Edukativne kampanje usmerene na prepoznavanje nasilja i neprikladnog ponašanja na mrežama, kao i podsticanje mladih da budu društveno odgovorni korisnici, mogu doprineti smanjenju govora mržnje i nasilja na internetu.

Zaključak

Istraživanje je pokazalo da mladi u ruralnim sredinama posvećuju značajnu pažnju društvenim mrežama i internetu, ali je evidentna potreba za poboljšanjem njihove medijske pismenosti i razvijanjem kritičkog mišljenja. Edukacija o prepoznavanju lažnih vesti, govora mržnje i pouzdanih izvora informacija ključna je za formiranje odgovornih i informisanih korisnika/ca digitalnih medija u budućnosti. Od velikog značaja je i informacija da mladi u velikoj meri prepoznaju govor mržnje ali da ne reaguju na njega, odnosno da ne prijavljuju takav sadržaj jer nemaju svest da na taj način mogu uticati na društvene mreže da unaprede svoje politike zaštite.

